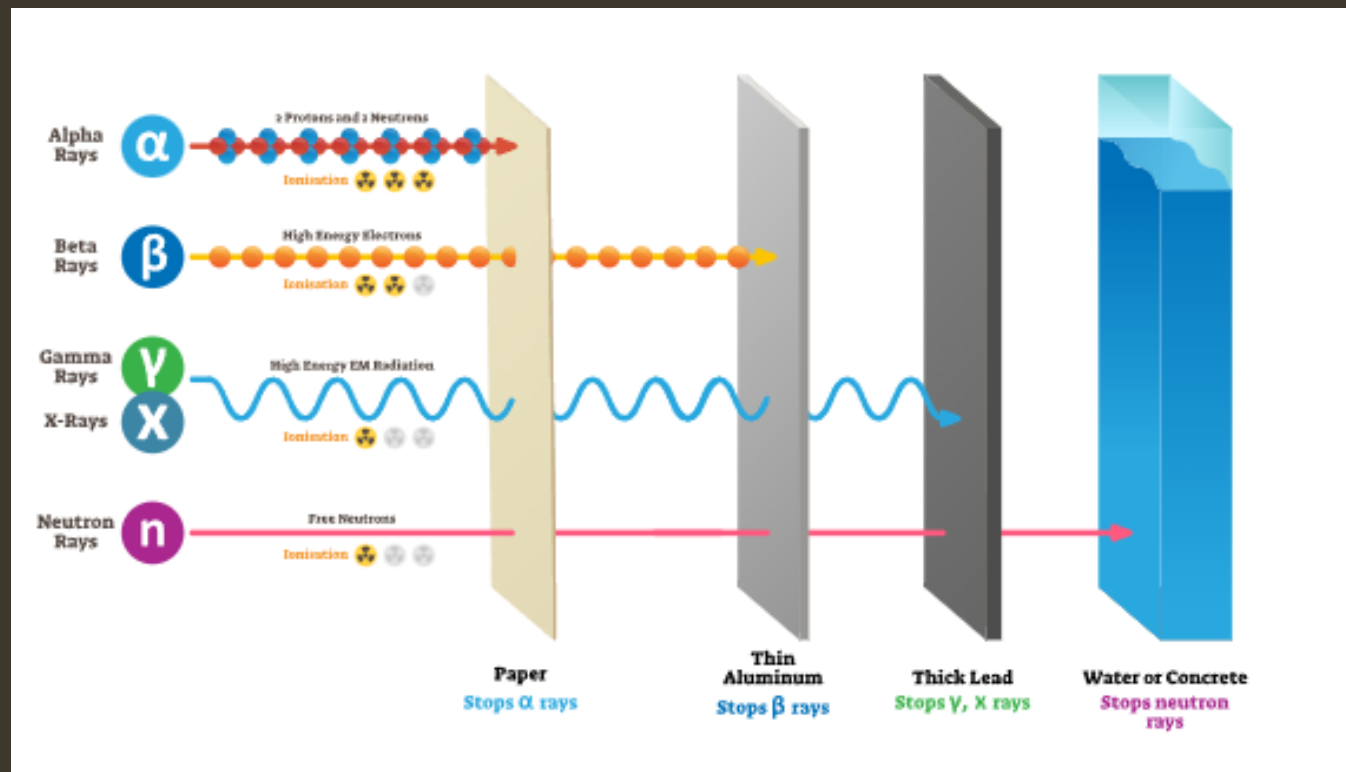

Radioktavitás a mindennapokban

Blázsovcics Máté

Sugárzás fajtái

Felépítése

Mérésük

Előfordulása

Párkeltés

- A párképződés vagy párkeltés az a jelenség, amelynek során az elektromágneses energia (Gamma foton sugárzás) anyaggá: elemi részecskévé és antirészecske-párjává (általában egy elektronná és pozitronná) alakul át.

Szétsugárzás

- Elektronok és pozitronok találkozásakor mindkettő eltűnik, a keletkező sugárzás két ellentétes irányú Gamma foton sugárzássá alakul.

A sugárzás egyres fajtáinak élettani hatása

Sugárzás fajtája	Előfordulása	Behatolása a szervezetbe	Élettani hatása	Védekezés
α -sugárzás	radon és leányelemei	főleg beléggzéssel; a bőr felszíne könnyen elnyeli	a szervezetbe kerülve erősen roncsol, pl. tüdőt	rendszeres szellőztetés, dohányzás elhagyása
β -sugárzás	bizonyos orvosi alkalmazások	a szövetekben néhány mm vagy cm után elnye- lődik	bőrt és szemet károsít	nagy rendszámú fémekkel, például ólommal
γ -sugárzás	röntgensugárzás, orvosi alkalmazások	mélyen behatol- va a belső szer- veket is károsítja	égési sebek a bőrön, a test belsejében is károsít	nagy rendszámú fémekkel, például ólommal
Neutron- sugárzás	maghasadáskor keletkezik reaktorokban	mélyen behatol- va a belső szer- veket is károsítja	a γ -hoz hasonló, de annál is veszélyesebb	kis rendszámú elemekkel (víz, paraffin) ütköztetve lelassítják, majd elnyelelik, pl. bórral

A leggyakoribb ionizáló sugárzások élettani hatása

a leggyakoribb ionizáló
sugárzások élettani szempontból

α -sugárzás

radioaktív radon

A tüdő

Kutatások

Veszélyhelyzet

Effektív dózis

Aktivitás

Effektív dózis (Sievert)

Néhány példa:

– Egy banán elfogyasztása: $0,1 \mu\text{Sv}$
(A banánnak és sok más élelmiszernek is magas a káliumtartalma, a káliumnak pedig van egy radioaktív izotópja, a 40K)

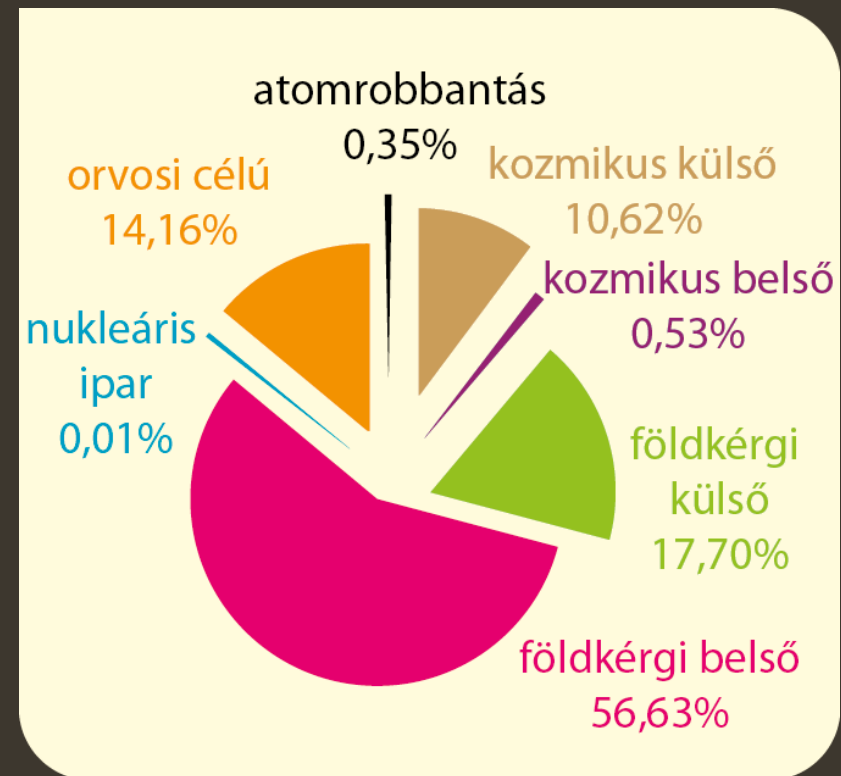
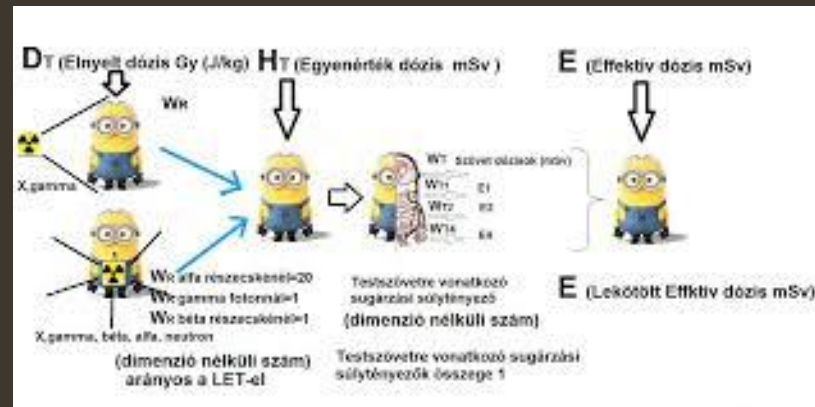
– Egy fogászati röntgenfelvétel: $5 \mu\text{Sv}$ alkalom .

– Egy komolyabb orvosi röntgenvizsgálat: $0,5\text{--}10 \text{ mSv}$ alkalom .

– Kozmikus sugárzás a tengerszinten: $240 \mu\text{Sv}$ év .

– Természetes sugárzás az emberi testben: $400 \mu\text{Sv}$ év (főleg a csontokba beépülő 40K miatt.)

– Dohányzás $1,5$ csomag/nap: $13\text{--}60 \text{ mSv}$ év .

Néhány foglalkozás-egészségügyi határérték:

- – A lakosság számára engedélyezett többletdózis pl. uránbánya vagy atomerőmű környezetében: 1 mSv év (Pakson ez ténylegesen néhány tized μ Sv év az elmúlt évek adatai alapján)
- – 16-18 év közötti tanulók, illetve gyakornokok iskolai foglalkozások során: 6 mSv év
- – Felnőtt dolgozók esetén a maximum 50 mSv év, de egymást követő 5 naptári évre összegezve nem haladhatja meg a 100 mSv effektív dóziskorlátot.

EFFEKTÍV DÓZIS/1

- AZ EMBERI TEST ÖSSZES SZÖVETÉRE VAGY SZERVÉRE (T) VONATKOZÓ, SÚLYOZOTT EGYENÉRTÉK DÓZISOK H_T ÖSSZEGE.

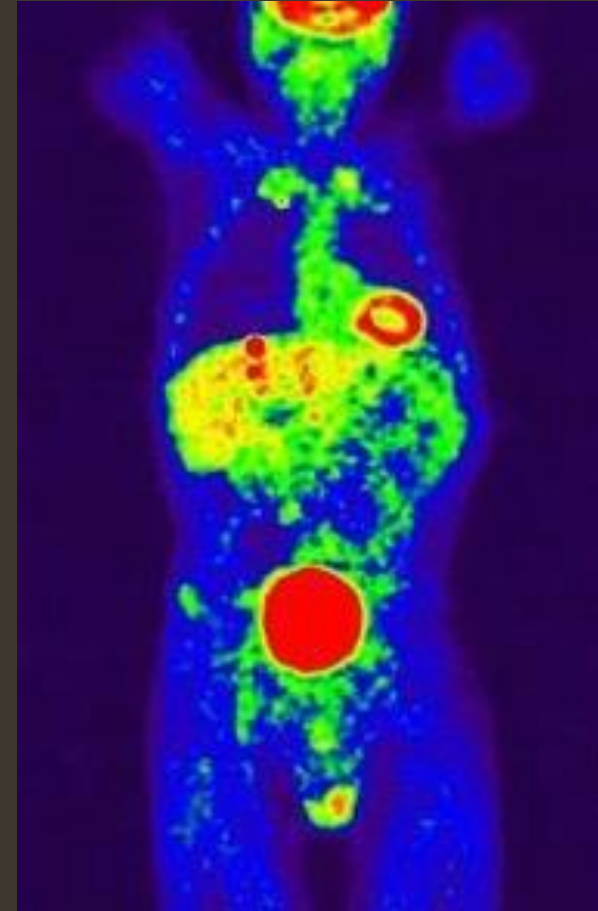
$$E = \sum_T w_T H_T = \sum_T w_T \sum_R w_R D_{T,R}$$

AHOL w_T A T SZÖVET VAGY SZERV SÚLYTÉNYEZŐJE

MÉRTÉKEGYSÉGE: Sv

Radioaktív nyomjelzés

- Alapja
- Részvétel
- Műszer
- Pajzsmirigy működése
- Érek átjárhatósága
- Növények tápanyagcseréje

Terápiás kezelés

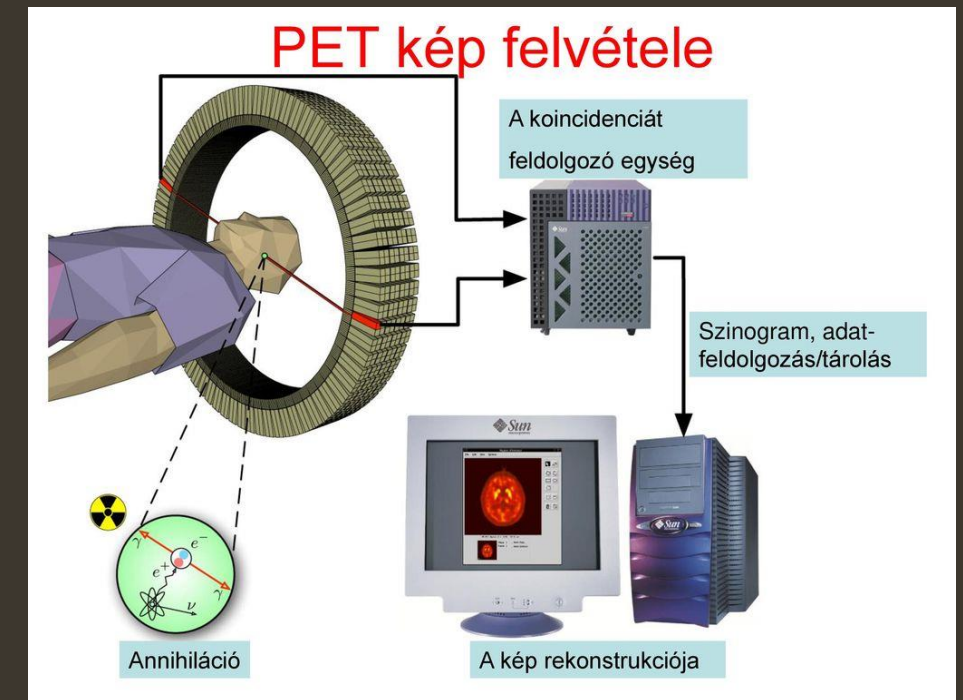
- Lényege
- Eszközök hazánkban
- Sugárterápia
- Folyamata
- Szakemberek

PET

- Pozitron emissziós tomográfia
- Sugárforrás
- Cukorlebontás
- Annihiláció
- Szervek formája és működése
- Lendületmegmaradás

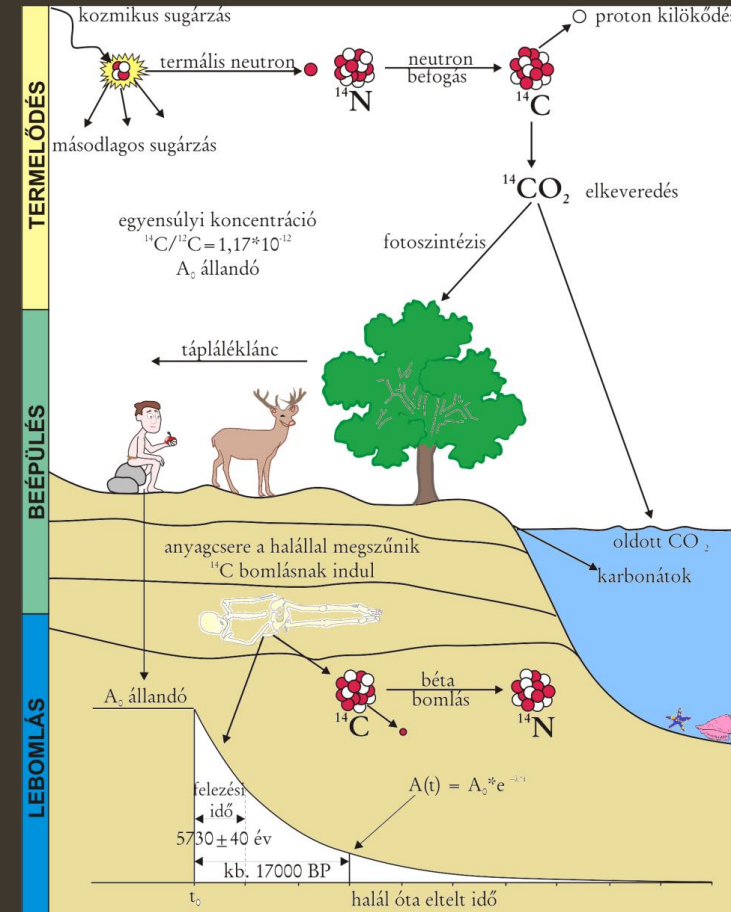

Átlagos effektív dózis különböző CT vizsgálatoknál

- Koponya CT: 2,0 mSv
- Nyaki CT: 2,4 mSv
- Mellkas CT: 7,8 mSv
- Gerincvizsgálat: 4,2 mSv
- Hasi vizsgálat: 9,8 mSv
- Ágyék felvételezése: 9,8 mSv
- Törzs felvételezése: 10,4 mSv

Kormeghatározás

- Radioaktív anyag bomlás
- Felezési idő
- Nukleidok
- Bomlási lánc

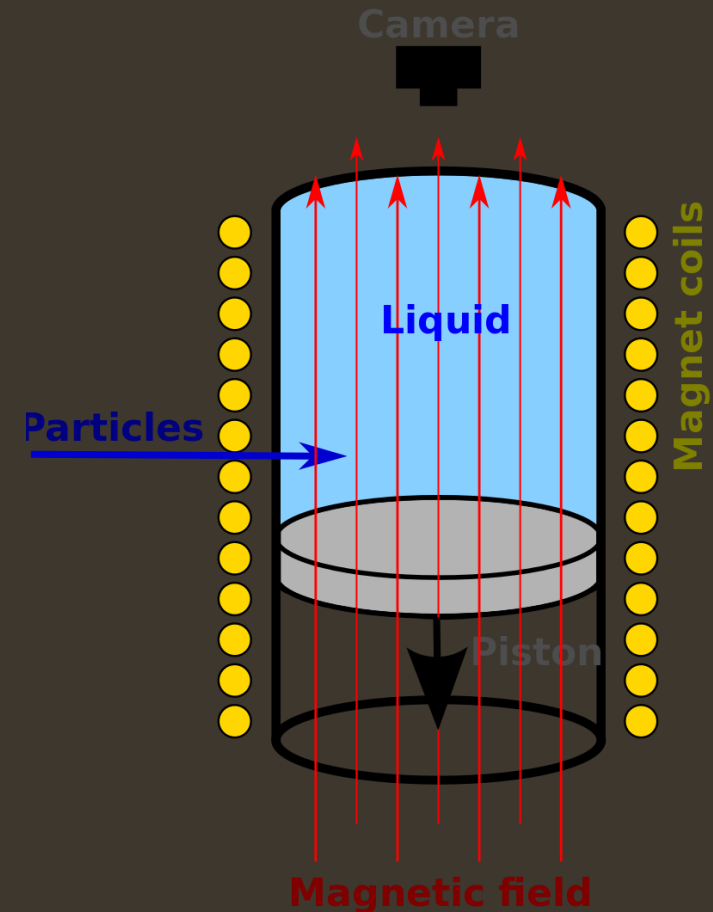
Köd-kamra

- Izopropil-alkohol-gőz
- Keltett ion kicsapódik
- Kondenzcsík
- Mágneses tér
- Kamera

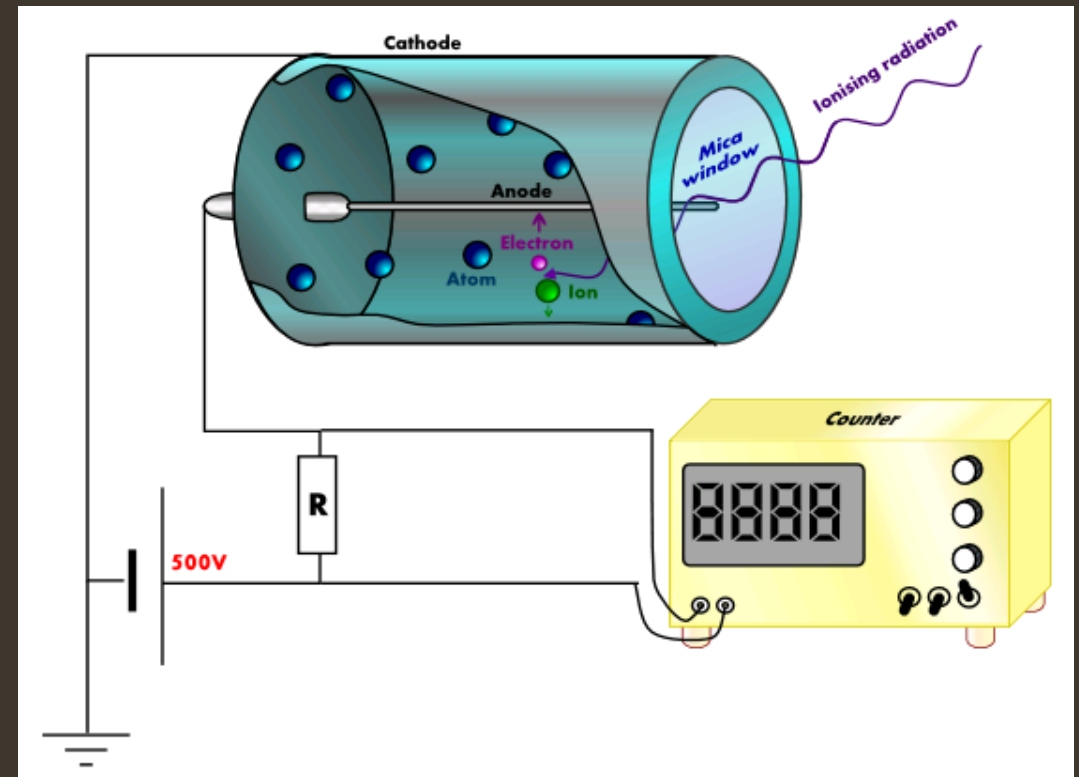
Buborékkamra

- Elektromosan töltött részecskék
- Forrás
- Fajlagos töltés számolás
- Pályasugár
- Mágneses tér

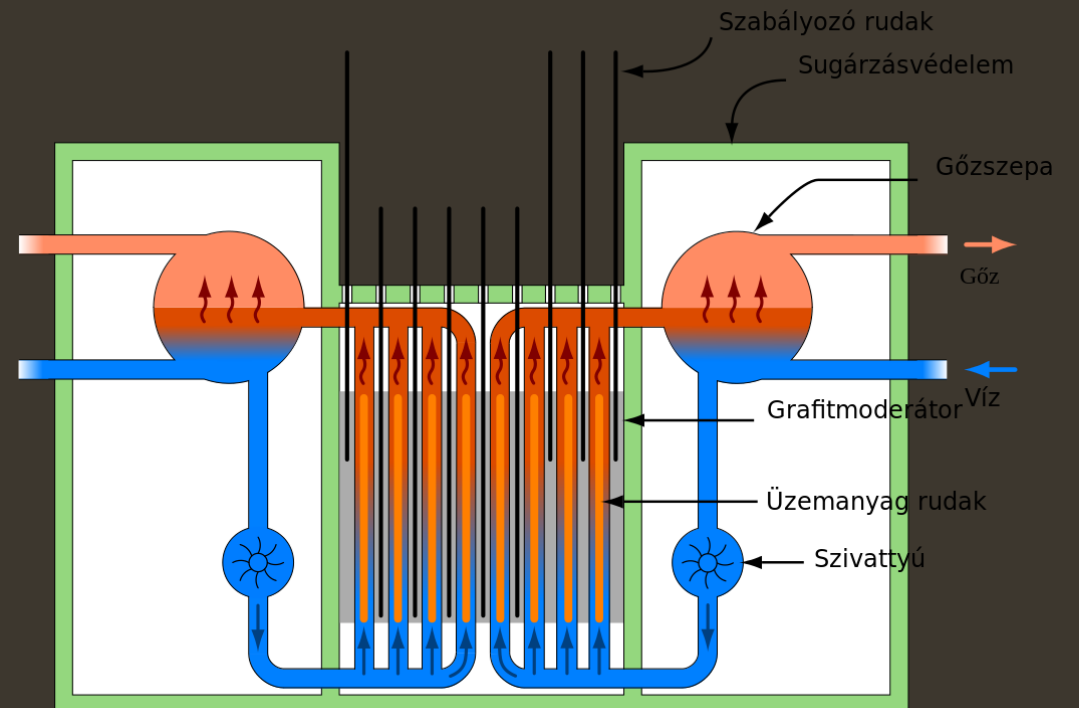
Geiger-Müller számláló

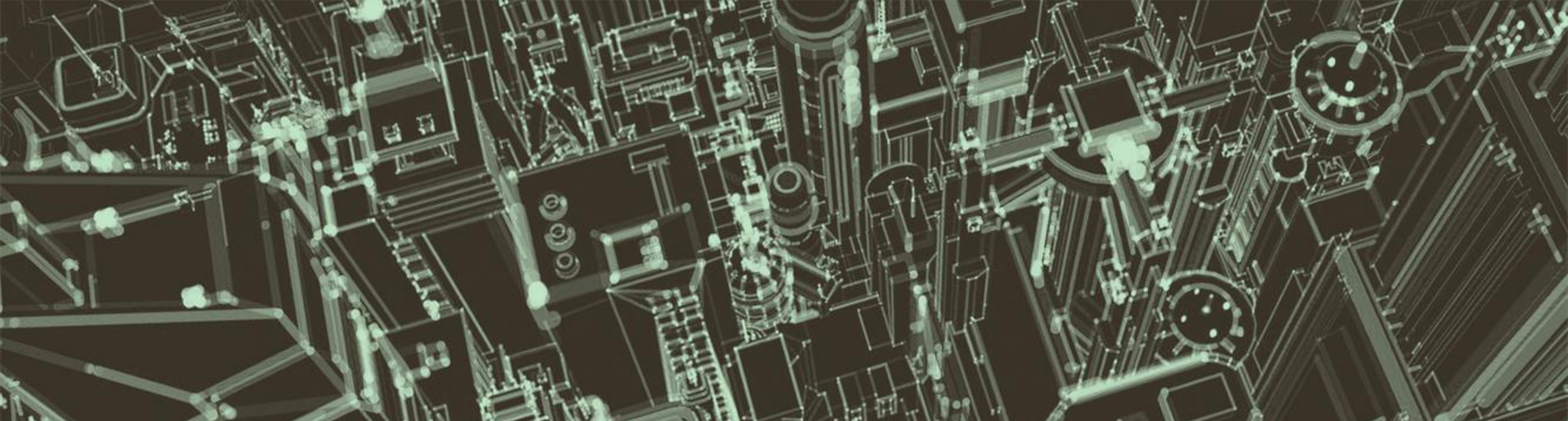
- Működése
- Erősítő nélkül vagy vele
- Felépítése
- Kapacitás
- Holtidő

Reaktorok

- Rbmk reaktor
- Üzemanyag
- Teljesítmény növelők
- Folyamat fékezése

Köszönöm a figyelmet!

Blázsovcics Máté

